Anulu IX. — Nr. 49. Budapesta, joi in 27 iuniu /9 iuliu 1874.

Ése de dóue ori in septemana: Joi-a si Dominec'a; éra candu va pretinde importanti'a materieloru, va esí de trei séu de patru ori in septemana.

Pretiulu de prenumeratiune,
pentru Austria:
pe anu intregu . . . . . 8 fl. v. a
„ diumetate de anu . . . . . 4 fl. v. a.
„ patrariu . . . . . 2 fl. v. a
pentru Romania si strainetate:
„ anu intregu . . . . . 12 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . . . 6 fl. v. a.

ALBINA.

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespundinti ai nostri, si de a dreptulu la Redactiune Stationsgasse Nr. 1, unde sunt a se adresá si corespundintiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea séu speditur'a; câte vor fi nefrancate, nu se vor primí, éra cele anonime nu se vor publica

Pentru anuncie si alte comunicatiuni de interesu privatu — se respunde câte 7 cr. pe linia; repetirile se facu cu pretiu scaditu. Pretiulu timbrului câte 30 cr. pentru una data se antecipa.

Invitare de prenumeratiune
la
„ALBINA."

Apropiandu-se cu 1. iuliu cal. v. espirarea prenumeratiuniloru facute pentru fói'a nóstra pe **primulu semestru** si respectivminte pe alu **duoilea patrariu** de anu, venimu a reflectá la acést'a pe onorabilii dd. prenumeranti ai nostri, ragandu-ii sè nu intardie cu renoirea prenumeratiuniloru, de óra-ce intardiàrile de comunu facu impedecare si incurcare in espeditiune.

Conditiunile sunt totu cele de mai nainte si cari se vedu in fruntea foii. — **Redactiunea.**

Budapesta, in 7 iuliu n. 1874.

Totu timpulu si interesulu ni absórbe Diet'a domniloru, carea a devenitu — interesante.

Ieri pela ór'a prima dupa médiadi s'a terminatu desbaterea generale asupra proiectului de lege eleptorale novelaria. In cinci dile, câtu tienù acésta desbatere, vorbira vro 25 de oratori, cam 10 pentru, ér 15 contra legii. Dintre deputatii nationali opositiunali, — afara de Dr. *Politu*, deputatulu Panciovei, despre carele dejá am amintitu — in nrulu precedinte, si alu càrui discursu la loculu seu, mai in diosu lu-aducemu in trasurele sale principali si speciali, — si-mai redicara vocea: Dr. *Costiciu*, deputatulu *Titelului*, *V. Babesiu*, deputatulu *Bisericei-albe* si Dr. *Massimoviciu*, deputatulu *Zomborului*. Noi am amintitu din capulu locului, cà — erá intentiunea ca — in desbaterea generale numai *Politu* sè ièe cuventulu; dar fiindu cà asupra directiunei vorbirii sale din partea dloru magiari, si a nume mai vertosu prin dlu *Colomanu Tisza*, se redicara cele mai rabiate atacuri si suspiciunàri in contra chiar a nationalitàtiloru si resp. a celoru ce stau in fruntea luptei nationali, asiá pasirea celoru trei din urma fù provocata prin aceste apucature essaltate, si — noi ne magulimu cu credinti'a, cà deputatii nostri nu remasera detori atacatoriloru chiar cu nemic'a!

Publicàmu — totu la loculu seu, in esinti'a sa, oratiunea dlui *Tisza*, si — in nrulu viitoriu vom publicá, de ni va iertá spaciulu, intru intregu cuprinsulu seu resunetulu, cei-a datu *Babesiu*. Vom face acést'a cu atâtu mai vertosu, càci — gazetele domniloru tare sè ferira a citá màcar a diecea parte din acestu discursu, desì acel'a a trebuitu sè faca grea impresiune in taber'a contraria, càci dlu min. de interne c. *Szapáry*, in replic'a sa finale de ieri, i dede onórea de a se ocupá de elu specialminte si inca mintenu la alu treilea locu, indata adeca dupa ce trecù peste critic'a propunerei lui *Mocsáry* si dupa unele apretiuiri generali asupra discursului lui Dr. *Politu*, pre cum vom aretá la rondulu seu in rubric'a despre Dieta.

Fiindu cà asta data, stang'a lui *Tisza* sprigini pre guvernementali, dupa inchieiarea desbaterei generali, democrasii si cu nationalii, cerura votare nominale, pentru d'a constatá, câta este par tit'a lui Tisza, carea a datu man'a cu drept'a, si — câtu este numerulu nedecidentiloru in Dieta.

Resultatulu votàrii fù, cà dintre presentii deputati, 230 votara cu guverniulu, pentru luarea de base a proieptului de novella, ér 49, a nume *opositiunea estrema* si *nationalii opositionali*, *inclusive* cu sassii, votara in contra. Dintre absentii 141 de deputati, celu pucinu inc vr'o 20 apartienu democratiei: astfeliu incâtu se póte luá, cà — astadi partit'a poporului in Dieta este representata prin vr'o 70 de deputati; Tiszaistii prin 80—90.

Desastrele si nevoile mai nóue ale ministeriulu magiaru.

Nu este sè vorbimu de calamitàtile finantiale. Acestea nici sunt nóue, nici sunt in momentu, cari tocmai apésa. Altele sunt necasurile, cari reu frementa si ustura pre domnii stepani ai nostri, sì a nume dóue mai vertosu.

Inca de la 1850 datedia unu fondu ovreescu *de unu millionu*, de fl. pre care jidanii din Ungaria si Transilvanía, ca de pedepsa pentru parteciparea loru la revolutiunea magiara, „*de sila bucurosu*" au trebuitu sè-lu adune, ér grati'a MSale l'a destinatu scopuriloru culturali ale ovreiloru, dar l'a lasatu sub administratiunea guverniului de statu.

Din venitele acestuia se sustienu unele institute filantropice si sì culturali; ér — de candu cu emancipatiunea si cu autonomí'a confesionale, judaniloru nostri se facuse promisiune formale, cà acelu fondu are sè li se dée in propri'a loru administrare.

Ei, dar ovreii nostri sunt impartiti in dóue culte; o parte se numesce *neologa* séu reformata, cea lalta e *ortodossa*.

Cea dantaiu — fórte plecata spre magiarisare, cea de a dóu'a — fórte rigurosu tienatoria la *ovreismulu puru*.

Acést'a e caus'a pentru carea ovreii nostri nu se intielegu ci — se combatu, si deci pentru ce ei nu se potura intielege, ca sè se organisedie impruna si sè-si iee fondurile impreuna spre manipulare.

Pe acésta discordia basati domnii nostri, firesce cà se plecara a partiní pre neologi, cari — mai vertosu locuiescu orasiele. Ei, dar ortodossii facu *maioritatea* intregului si — pana un'a alt'a, ei cuprinsera bine caus'a si desvoltara intru aperarea interesului propriu o activitate si dibacía rara! Ei pretinsera, ca venitele prisósitórie ale fondului loru — sì pan' la posibilitatea de impartire a acelui-a, sè li-se dée loru pentru scólele loru cele serace.

Neologii, egoisti cum sunt toti renegatii séu cei ce se pléca spre renegare, pricependu cà ortodossii sunt in dreptu, dar — pricependu sì aceea, cà dreptulu acelora — are sè fie cu pagub'a loru, pusera tóte in lucrare, pentru ca sè paralisede dreptulu ortodosiloru. Astfeliu se cópse de ani la guverniu *planulu*, d'a redicá din banii fondului jidovescu *unu seminariu pentru crescerea de rabini* pe sém'a jidaniloru, firesce in Budapesta si cu limb'a magiara.

Ce mai planu dragalasiu pentru domnii magiari ai nostri, caroru li se dá ocasiune d'a magiarisá pe ovrei — sì inca cu inse-si ale loru spese!

Destulu cà la stàruintie si contrastàruintie din partea ovreiloru, regimulu in fine aduse cestiunea naintea Dietei, carea in siedintiele de *sambat'a* si de dominec'a trecuta se sì desbatù cu nespusa energía, fora insa de a se poté decide!

Ovreii, de un'a casi de cealalta parte, agitasera si preocupasera mai tóte spiritele deputatiloru in diferite directiuni.

Guverniulu cerea incuviintiarea Dietei, ca sè faca *seminariulu* si — multi erau cari lu-sprigineau in fondu; insa altii aperau, cà Camer'a n'are in privinti'a acestui fondu nici unu dreptu d'a dispune de bani, si deci cereau a se avisá pàrtile la judecat'a competinte.

Doue-dieci-si cinci de oratori vorbira pro si contra; optu diferite propuneri se formulara, pana ce la urma guverniulu temendu-se nu cumva sè cada cu propunerea sa, ingagià pre dlu *Tisza K.* si combinara inpreuna o propunere, carea sè salve sì scopulu magiarisatoriu alu regimului, dar — sì dreptulu si essinti'a fondului. Insa ce se vedi? Tocmai acésta apucatura rafinata — stricà tréb'a

Sé fece in siedinti'a de dominec'a trecuta votare prin scolare si siedere, si — tóte 8 propunerile cadiura! A ministrului *Trefort* cu 115 contra 110 voturi; a lui *Tisza* cu 112 contra 110!! Cele lalte intrunira sì mai pucine voturi si resultatulu fù, cà Diet'a se dovedì *nepotinte*! Ministeriulu remase cu budiele imflate!! Trefort imbursucatu parasì siedinti'a si — si-si dede dimisiunea. —

Nu sciá bietulu guverniu, cà—ce a sè mai incépa. Abiá cu mare nevoia potù face pre dlu min. dela culte si instructiune sè-si retraga hàrtí'a de dimìsiune, si — necasulu inca nu este complanatu.

Intr'aceea — alta fortuna se redicà asupra capului bietului ministeriu *Bitto-Ghiczy*. Caus'a junctiuniloru drumuriloru ferate unguresci cu ale Romanìei — se combate si dificulta infricosiatu — nu numai din stang'a, dar chiar si din dreptt'a. Ieri, pana tardiu nóptea, sì astadi — desu de demanetia, Deákistii discutara ageru in conferintiele loru acestu obieptu si — màcar cà ministeriulu din primirea atâtu a conventiunei cu Romania, câtu sì a concesiunei pentru Orsiova, fece cestiune de cabinetu, totusi o fractiune a partitei refusà solidaritatea si-si sustienù libertatea d'a pasí contra propuneriloru guverniului! Stang'a mai intréga — e in contra conventiunei si concesiunei; astadi sectiunile se ocupa de deslegarea lucrului; si asiá — bietulu ministeriu stà ca pe spini si — dupa cum ni se spune, a ajunsu de uresce dilele vietii!

Destulu cà — ne mai considerandu inca multe alte necasuri si complicatiuni — interne si esterne, sengure amintitele dóue cause atâtu devenira de amenintiatórie — nu numai pentru pusetiunea ministeriului, ci chi ar pentru constitutiune si statu!

Si — acést'a este caus'a pentru carea noi fortiatele siedintie dietali de astadi le tienemu de — pline de posibilitàti si eventualitàti periculóse. Celu-ce va petrece cu atentiune cursulu desbateriloru in Dieta, se va convinge chiar sì din acel'a, cà — spiritele si-au perdutu sì cumpetulu, sì directiunea! Si — abiá se mai gasesce omu care sè créda, cà aceste confusiuni si-potu avé finitu bunu.

Budapesta, in 8 iuliu n. 1874

Domnii stepanitori ai nostri de aici — de o parte se pórta ca cuprinsi de — temere si spaima, de alt'a cà — nepasati nici chiar de periclulu celu mai evidinte.

Mai curiosu insa este, candu ei — ori nu pricepu, ori se facu cà nu pricepu — *reulu*, *faimele cele rele*, furtunele, ce din tóte pàrtile se insinua.

Acést'a este dóra firea si sórtea pecatosiloru necorigibili, destinati perirei!

Cetitorii nostri trebue sa scie, càci li-am splicatu la rondulu nostru bine, cum biét'a *Austro-Ungarie*, de la 1867, decàndu fecera contractulu de casatoria celu nenaturale, retacesce in tóte pàrtile, pre tóte càile, fóra directiune si fora adapostu. Anume in câtu pentru referintiele ei cu poterile straine, de la a càroru bunavointia se crede cà depinde, — *balantiarea* ei nesicura, candu intr'un'a candu intr'altá parte, cochetarea ei candu spre resaritu, candu spre apusu si nordu si médiadia, acést'a este unica in istoria mai nóua, si omulu nu scia, cà — óre s'o *rida* ori s'o *compat mésca* cu totu cu cióreci cei rosii de honvedu aí dlui c. *Andrássy*!

Acum de câteva dile d'o data incepura foile straine a vorbí, in tonu cam misticu, despre o ne'ndestulare a dlui *Bismark* cu *Austro-Ungaria*, propriamente cu *honvédulu* nostru, ministru comunu de esterne. *Bismark* sè fie aflatu, cà *Austro-Ungaria* pré tare se pléca spre *Russía*, ce — nu póte sè fie, de câtu cu cugetu reu inprivinti'a Germaniei!

Sprincenele cele gróse ale dlui *Bismark* sè fie fórte intunecate si — candu acestu gigante modernu vorbesce de — noi, vecinii sei *austro-magiari*, apoi elu sè nu póta finí fora mania si amenintiàri!

Neplacerea lui sè mérga pana a luá in nume de reu dlui *Andrássy* si aceea, cà a inchieiatu conventiunea pentru junctiunile de drumuri de feru cu *Romania*, adeca sciti, cu Romania *nemedilocitu*, fora a luá in consideratiune pre suzeranulu din Stambulu!

Adeca cu unu cuventu, *Prusso-Germania* sè fie cuprinse de banuele contra Austro-Magiariei; si — faim'a ori câtu de vaga s'ar imparé, domnii stepanitori ai nostri se sentu neliniściti de ea. Firesce, càci — tocmai acuma candu in intru bietii domni nu mai sciu de care paiu sè se mai apuce, cu cari minciuni sè se mai ing radésca in contra nemultiumiriloru generali si — neajunsuriloru comune, tocmai acuma li mai vinu pre capu si insinuatiuni de scopuri rele, perfide — facia de patronii din Berlinu!

Destulu cà — foile semioficiali primira avisuri, sè desmintiésca acele faime categoricamente, ceeace ele sì facu din tóte poterile, fora ca insa sè produca efeptu; pentru cà — ori câtu de intielepti, si inca eschisivminte intielepti, se tienu domnii, — opiniunea publica, cea cu millióne de ochii, totu vede mai bine, si ce ea vede — e cà — intre *Russia si Prusia*, pre cum astadi stau trebile in Europa, si a nume in Oriente, adeverata, sincera amicia nu póte nici sé se cugete; prin urmare trebue sè amble a pune cursa si pedeca un'a altei in tendintiele sale; astfeliu cà *Austro-Ungaria* nóstra de candu prin tienut'a ei facia de resbelulu franco-germanu deveni reu compromisa in ochii sì ai *Franciei*, si ai *Russiei*, sì a *Russiei*, vrendu-nevrendu trebue se balantedie in tóte pàrtile si sè se espuna la critice si chiar banuele din tóte pàrtile! —

Noi — din a nóstra parte, nu credemu cà *Prussia* tocm ai astadi sè dogenésca pre dlu *Andrássy* pentru conventiunea cu *Romania*. dar — suntemu convinsi, cà densulu nu póte sè fie absolutu indiferinte facia de cochetàrile nóstre cu *Russia*; si — acì gasimu noi splicatiunea faimeloru ce se respandescu, precum mane-poimane aci are sè se nasca bubá cea rea, carea sè-si resbune pentru nebuniele diplomatiei peste totu ale politicci austro-magiare de siepte ani incócí!

Intre astfeliu de imprejurári — ce mirare póte sè incapa déca scirile, cumca archiducele *Albrecht* pléca la Varsiova spre a intempiná pre Imperatulu *Alessandru* si apoi a i se insocí cortegiului pon' la *Petropole* si a petrece mai multe septemani in *Russia*; dalta parte cà MSa Imperatoriulu nostru Franciscu Iosifu tocmai plecà la *Ischl*, pentru d'a intelní si salutá pre Imperatorele *Wilhelm* si apoi d'a-lu insocí pon' la *Salisburg* si dóra mai de

parte, cà tóte acestea se splica in desfavórea autoritatei si védiei monarchiei austro-magiare !!. —

Budapesta, in 7 iuliu n. 1874.

Traimu intr'unu timpu, unde pre tóta diu'a trebue sè fimu pregatiti — a audí de *planuri nóue*, ba chiar a vede miscàri pentru modificatiuni, resp. corectiuni in statulu de facia alu politicei; — si acésta de buna séma numai din caus'a, càci marea maioritate a popóraloru si a cetatieniloru Imperatíei cu starea presente de feliu nu este multiamita.

Din acésta consideratiune noi, de si nu pre tóte aparitiunile punemu tocmai mare temeiu, totusi credemu cà si cele mai mice in acésta privintia—merita màcar a fi luate spre scire. —

Éta ce mai de unadi ni spuse „*Vaterland,*“ organulu feudaliloru din Viena.

„*In cercurile politice se vorbesce, cà nu de multu dupa incheiarea siedintieloru delegationali, sub presiedinti'a MSale Domnitoriului s'a tienutu unu consiliu — nu ministeriale, ci alu corónei, carele s'a ocupatu de cestiunea, cà — in care directiune sè se conduca mai de parte politica interna. Acestu consiliu alu Coronei, mai cà in unanimitate a adoptatu acea programa, cà constitutiunea — ori cum, cu ori ci pretiu trebue sustienuta, dar in essecutarea se practica sè se puna la ordinea dilei spiritulu de impacatiune si de tolerantia. Din acestu puntu de vedere sè se decida in prim'a linia — cestiunile confesionali*, apoi dupa aceea si cele *politice*, tienendu intre estreme — justulu medilocu. —

Budapesta, in 6 iuliu n. 1874

Despre perderile Republicaniloru la *Estella*, in nefericitulu resbelu civilu alu Spaníei, si — despre caderea celebrului supremu generalu *Concha*, foile mereu aducu desluciri, cari multu pucinu consuna intre sine si consuna in fondu si cu cele dejá puplicate de noi dupa diferite sciri telegrafice.

Reporturi oficiali — inca nu s'au publicatu nici de un'a parte, si asiá noi — dupa scirile private din diferite foi, mai compilàmu si insiràmu urmatóriele.

Carlistiloru, prin esclintile si repedile manevre, alui *Concha*, li erá taiata lini'a de retragere si asiá luata tóta speranti'a d'a mai poté scapá, de câtu printr'o lupta desperata si — *prin eventuale invingere.*

Acést'a o data constatatu, se intielege, cà comandantii Carlistiloru, mai totu omeni resoluti pon' la mórte, iute si-fecera program'a carea erá: a cautá o ocasiune buna, si unu puntu câtu se póte mai slabu, in cerculu de feru alu armatei republicane ce ii impresurá, si apoi acolo a-si concentrá cele mai bune poteri si a resbí cu ori ce pretiu, de s'ar poté, — pentru d'a aduce in confusiune si disordine, dóra si la retragere pe contrariu, in totu sulu insa pentru d'a aflá largulu, ca sè scape din strimtórea innadusitória,

Ocasiunea — cautata cu staruintia s'a gasitu. Lini'a Republicaniloru dintre *Muro* si *Abarzuza* spre Villatuerte erá pré estinsa, si acést'a generalii Carlistiloru in data observara de la inaltimile loru de pre délurile fortificate. Sambata dupa médiadi la 4 óre divisiunea lui *Campo*, procese la asaltu in contra infricosiateloru intariture de pe muntii *San.-Migual*; acì Carlisti deschidiendu in contra navalitoriloru din ascunsurile loru sicure — unu focu infricosiatu, curendu ii adusera pre aceia in confusiune si i fecera sè se retraga cu iutiala. Se dice cà in divisiunea lui *Campo* au fost multi recruti carí n'au potutu suferí cumplitulu focu alu Carlistiloru si cari in retragere n'au observatu regulele ordinei.

Destulu cà *Concha* observendu periclulu, iute s'a pusu elu in fruntea divisiuniloru *Blanco* si a pasitu nainte, inbarbatandu soldatii, pentru d'a reparà reulu. In mediloculu acestui momentu criticu, generariulu Carlistu *Mendiri*, ce cu trup'a sa stá facia in facia cu *Concha*, in mediloculu unui focu infricosiatu — repede si-schimba frontulu si aruncandu-se curmedisiu asupr'a brigadei *Blanco*, totalminte o sparge si improsca!

Ast'a a fost ocasiunea si cautata si aflata a fost isbirea precalculata a Carlistiloru si ea a decisu. In mediloculu acestei crunte isbiri, maresialulu comandante republicanu *Concha* — cade mortu, nemeritu de unu glontiu in peptu; Carlistii ataca ca furiele, pentru d'a ocupá corpulu mortului maresialu; Republicanii apera acelu puntu cu o resolutiune inversiunata si — mantuescu liniá de retragere si pre comandatele loru mortu, dar lasa in retragere pre toti vulneratii loru in deretru, cari cadu in manele Carlistiloru si devinu mai toti macelati!

Intr'acciá, facendu-se sér'a, Carlistii prorumpu din ascunsuri cu totii, ca sè persecute si derangiadie totalminte pre Republicani; insa acést'a nu li-a succesu; càci calarimea republicana la rondulu ei manevrà de minune, in câtu scapà tóte tunurile si li mediloci luarea de pusetiuni, din cari impedecara ori ce nepaciuire a retragerei prin Carlisti.

Astfeliu sub conducerea bravului ginerariu *Eschague*, armat'a republicana se retrase tóta nóptea in buna regula, pana 'n a dóu'a linia a sa de la *Tafala, Larraga* si *Ladosa*, unde se asiedià in pusetiune de aperare, pentru d'a se reculege. In retragere, — firesce ca Carlistii luara érasi pusetiunile, din cari cu un'a si cu dóue dile mai nainte erau aruncati prin Republicanii invingetorí.

Perderile Republicaniloru — in morti, vulnerati si retaciti — nu se potu pune mai susu de câtu 1500 ómeni, dar — cu fórte multi oficieri, dupa unii la 300! Mai de parte se scrie, cumca ar fi cadiutu 3000 de pusce in manele Carlistiloru, insa — nici unu stindartu, nici unu tunu, si nici munitiuni si alimente. De alta parte — insisi Carlistii reconoscu, cà — perderile loru au fost grele, si reportorii vorbescu despre 3000!

Ori cum, cea mai grea si cum dicu unii, chiar necompensabile perdere este — mórtea comandantelui *Cocha*, fiindu cà in elu se concentrá speranti'a si increderea pentru o grabnica scapare a tierii de bandele Carlistiloru.

In fine mai amintimu aici, cà unele repórte vreu a scí, cumca *Concha* insusi a cautatu mórtea, din caus'a càci — in momentulu ultimu a vediutu neposibilitatea d'a luá iute cu assaltu intariturele Carlistiloru, retragerea nu se potea de câtu cu rusine, ér pentru petrecere mai indelungata pe loculu unde se aflá, n'avea nici alimente, nici positiune! — Dar acést'a ómenii ce stima mintea si esperiintiele lui *Concha*, nu potu admite de feliu.

Republicanii acum si-concentra si intarescu armatele pentru incercàri nóue, dóra mai fericite. —

Budapesta, in 8 iuliu n. 1874.

Dupa informatiunile ce avem, comisariulu regiu pentru congesulu serbescu, consiliariulu de curte *Hueber*, pléca mane, joi, cu vaporulu in diosu la Carlovetiu, ér sambata, in diu'a de Sanu-Petru, nu se va deschide Congresulu, ci — dominec'a.

Mai departe suntemu informati, cà aici la guverniu s'au tienutu mai multe conferintie pentru acelu scopu, ca sè se prevéda si sè se statorésca mesurele si chiar tienut'a corespundiatoria pentru ori-ce eventualitàti posibili la Congresu; pana si cuventulu de deschidere alu comisariulu s'a statoritu impreuna.

La atât'a ingrigire a adusu pre sumetii domni de la potere — atitudinea firma si resoluta a fratiloru serbi!

Si — cum nu? Candu — pre langa tóte stáruintiele si frementàrile sale, naltulu Regimu n'a potutu scóte pentru partit'a sa, a reactionariloru si renegatiloru — nici 10 voturi sicure din 75!

Pre câtu adeca pon' acù este conoscutu resultatulu alegeriloru, apoi — cam 66 de deputati sunt *Mileticiani*; abia vr'o 5 clericali-guverniali; ér 3—4 inca nedecisi sicur.

Indesiertu guverniulu si omenii sei au bucinatu in lume, cà màcar d'ar intrunf ori-câte voturi candidatulu partitei nationale, episcopulu *Arsenie Stojkoviciu*, elu totu nu va fi aprobatu de MSa, — serbiloru nici cà li pasa; ei sciu cà guverniulu, — prin astfeliu de ne-aprobare — si-esi si-ar d'a palme, pre sine s'ar blamá, si de aceea ei — si-cauta de lucru. Asiá este bine. —

Adres'a Orsioveniloru,

in privintia propunerei deputatiloru nationali din fostulu confiniu militare, intru interesulu fostiloru granitieri.

Acésta adresa, precum am atinsu la rondulu nostru, este indreptata catra deputatulu cercului de Caransebesiu, generariulu *Traianu Doda*, si — ea suna:

Domnule generale!

Domnule deputatu!

Proieptulu de resolutiune, ce ati binevoitu impreuna cu ceialalti deputati din fostulu confiniu militare a propune Camerei legelative din Budapesta in diu'a de 11 maiu a. c. a implutu de bucuría si sperantia pe alegatorii DVóstre.

Acestu proieptu formédia pentru noi o intrebare de viétia; fiindu cà prin aducerea a acestui proieptu la indeplinire se voru desnodá si netedí invalmasielele, produse prin dispusetiunile ulteriori de transitiune— afora de legile positive, si cari au causatu poporului nostru mari ingrigiri pentru viitoriulu seu, acestui poporu, inflacaratu de acelu zelu naturale si traditionale, ca puindu-se capetu amintiteloru contradiceri si invalmasiele, sè se ajunga acelu scopu salutariu alu legiloru sociali, ca sè se indreptàtiésca egalminte tóte poporale ce compunu patri'a nóstra comune.

Diet'a tierei si inaltulu guverniu, luandu in consideratiune propusetiunile DVostre facute pentru noi, in numele nostru, prin intetirea complanàriloru acestoru reclame, basate pre date si fapte positive, vor implini si o pia dorintia a M-Sale Imperatorelui si Regelui nostru, dorinti'a d'a se vedé poporale patriei traindu multiamite si unite laolalta.

Regularea afaceriloru nóstre de dreptu, pretinse de DVóstre, tindu a ameliorá pusetiunea spirituala si materiale a unui poporu plinu de merite si cu multe vertuti frumóse, a unui poporu ce a pusu pe altariulu patriei totu ce a posiediutu mai pretiosu: *averea, viéti'a* sa; dar' care — dorere! — din causa atàtoru desastre si fatigia ce i a infiptu tempii cei grei si esceptiun ari, numai si numai pentru cà cu totulu a fost ocupatu de aperarea patriei, — elu stà asta-di acì *sermanu* si despoiatu de binefacerile si favorurile acelea, de cari se bucura poporale cele inaintate in cultura. Astépta poporulu nostru cu urgintia vindecarea acestoru plage secularie dela corporatiunea suprema-constitutionale a tierei, care are sant'a chiamare, a luá in considerare interessele tuturoru natiuniloru patriei nóstre, ca asiá acelea sè fie totu-de-aun'a aplecate a aduce atari sacrificia.

Dle deputatu! Dupa ce istori'a secleloru ni este màrturía si ni aréta, cà tóte poporale — numai prin aperarea cu demnitate si vigóre a dreptuariloru loru, basate pre legile naturei, potura viiá, si se potura si departe desvoltá ca atari; totu istorí'a ni spune, cà numai acele state se intarira si marira, unde principiulu si respeptulu de dreptu pune stavila privilegiàrii a unei pàrti din intregulu faptore de statu politicu-nationale — in detrimentulu celoru multi, si spre rusinea omenimei. — Asemenea state parte perira, parte sunt in agonia! —

Dle Deputatu! Dupa ce suntemu pe deplinu convinsi, cà DVóstra urmariti cu perseverantia asemene pasi salutari patriei nóstre, Vi aducemu si cu acésta ocasiune ale nóstre aduncì multiamiri, rugandu-Ve totu acelea au le impartàsí si celora lalti deputati nationali dela Dieta.

Orsiova, in 7 iuniu 1874.

Ai Domniei Vóstre — (*Urmédia subscrisi 24 de fruntasi romani.*)

Diet'a Ungariei.

In *siedinti'a de joi*, 2 *iuliu n. a. c.* sub presidiulu vpresiedintelui *C. Torma*, presentandu-se petitiuni, cari se stramisera comisiunii petitionarie,

I. Horváth interpela pe min. de interne, cà — daca accepta proieptulu de resolutiune alu comissiunii centrali, relativu la cercurile eleptorali ardelene — cum cugeta elu sè esecute acea propunere si cà are de cugetu sè presente proiepte de lege despre acésta impartire nóue de cercuri, precum si despre regularea pamentului regescu, ce stà in legatura cu acést'a.

Min. de interne, c. *I. Szapáry*, respunde cà s'a esmisu o comisiune pentru elaborarea unui atare operatu si care studiandu-lu va presentá in sesiunea de tómna unu proieptu de lege inca nainte de esecutarea acelui proieptu de resolutiune.

Se ia spre sciintia de catra maioritate respunsulu ministrului.

I. Helfy interpela intregu ministeriulu, cà: 1) tiene de coreptu pronunciamentulu min. de comerciu facutu la 24 iuniu, respundiendu interpelatiunii deputatului *Horn*, cà adeca inriurirea min. Ungariei in cestiunea ecipàrii armatei comune e mai nimica; 2) are ministeriulu cunosciintia, cà noulu min. comunu de resbelu in alocutiunea sa nici cà face amentire de Ungaria si de constitutiunea ei; 3) se'a ministeriulu, cà regulamentulu militare, legea ostirii, cuprinde dispusetiuni ce colidu cu legile sustatórie; 4) intentionédia ministeriulu sè presente propuneri spre sustienerea constitutiunii?

Se va impartesí ministrului-presiedinte.

Se trece la ordinea de di: continuarea desbaterii speciali asupra novelei eleptorali.

D. Iranyi incepe a vorbí astufeliu: „In 1848, 4 iuniu, unu on. betranu albitu la peru, inse june in sufletu, fece in cas'a representativa propunerea, ca poterea legelatória sè se refórme pre basea adeveratei representatiuni a poporului; patru dile mai tardiu cas'a magnatiloru, compusa mai numai din legelatori nascuti, primesce propunerea. Si acù — in anulu 1700, pardonati-mi! — in 1874, cu 26 de ani mai tardiu, unu representante alu poporului, unu fetioru cu peru inca negru, propune sustienerea privilegieloru din tempii ruginiti. Onorabilele betranu erá *E. Beöthy*, ér fetiorasiulu e *A. Beöthy*!“ Ironisandu astufeliu asupra lui A. Beöthy si condamnandu pasiulu acestui-a, trece la critisarea novelei eleptorali. *Iranyi* nu póte privi novel'a de o modificatiune organica la legea eleptorale din 48, ci de o lege cu totulu nóua, carea sterge votulu universalu sustienutu prin legea din 48. Recunoscendu, cà novel'a contiene unele dispusetiuni laudabili, accentua cà partea buna a ei o nimicescu si intuneca dispusetiunile luate intru sustienerea poterii si pre viitoriu la partit'a astadi la potere, si intru spriginirea pactului dualisticu, dupa cum sunt d. es. restringerea dreptului de alegere, eschiderea votàrii secrete, nedrépt'a impartire a cercuriloru eleptorali etc. De aceea *Irányi* respinge proieptulu din cestiune si propune urmatoriulu proieptu de resolutiune: Respingendu-se proieptulu presente, sè se avisedie min. de interne, ca sè presente unu nou projeptu de lege eleptorale, carele sè fisedie dreptulu de votare universale, votarea secreta, impartirea drépta a cercuriloru eleptorali si determinatiunile contra corumperii si abusuriloru atâtu la alegerile municipali câtu si la ori ce alta alegere.

G. Tarnoczy, considerandu cà proieptulu din cestiune e numai o bucatielire de lege si polemisandu cu min. de interne, propune urmatoriulu proieptu de resolutinne: min. de interne sè fie avisatu, ca la inceputulu anului viitoriu sè presente unu proieptu nedependinte de lege electorale, corespundietoriu intereseloru vietiei de statu si dreptàtii si basatu pre principiele:

Cercurile eleptorali sè cuprinda fiacare câte 100,000 suflete, si fiecare cercu sè alégà unu deputatu.

Dreptulu de alegere e nemedilocitu si medilocitu séu de a doilea rangu.

Celu de antaiu se conditionédia: 1) prin unu gradu superiore de intieligintia, ceea ce se probédia prin testimonie de studiu séu prin pusetiuni insemnate in societate; 2) prin avere insemnata; 3) prin dreptulu cetatienescu.

Cestu de a doilea se conditiunedia prin unu gradu mai micu de intieligintia.

Fie-carui locuitoriu alu tierei sè i se dée atât'a indreptatire, câta pote pretinde dupa dreptu. Sè se puna deci unu terminu pana candu fie-care cetatienu sè scie cetí si scrie ceea-ce sè fie ca conditiunea cea mai mica pentru a poté alege.

In urma sè fia votare secreta si sè se fisedie pedepse contra coruptiunii si abusuriloru.

Motivandu-si Tarnoczy mai indelungatu proieptulu seu de resolutiune, sustiene, cà prin alu seu inca nu se eschide alu regimului.

M. Politu, ca representante alu incetatienitei granitie militari, constatandu cà in granitia avura multe legi mai bune, decâtu in Ungaria, dà spresiune bucuriei, cà prin incetatienire s'a castigatu celu mai nobile, mai momentosu si mai fundamentale dreptu: dreptulu d'a-si alege poporulu representantii sei si prin acestia a dispune elu singuru de sortea sa.

Acì inse nu póte sè nu se tanguiésca, cà in Ungaria, fiindu unu stadiu de trasitiune, nu

aducu legi radicali, provocandu-se chiar la rojéptulu din cestiune, ca unulu ce nu mai nu aréta progresu, dar e chiar o pro- de regresu facia de anulu 48.

Aréta dupa acestea cum legelativ'a in 48 intr'o aruncatura de ochiu stramutà ngaria din unu statu feudale in unulu demo- aticu, firesce fiindu condusa la acestu aventu in pietàte facia de natiunalitatea si idei'a atului magiaru si amagita de credinti'a, cà tóte tiunalitàtile nemagiare ale Ungariei se vor té contopí in o natiune magiara. De acl, — sa- tandu dlu Politu laudabilele pasiu a legelativei in 48, carea dede ocasiune intregei poporatiuni Ungariei, ca sè-si dee spresiune vointiei, do- intieloru si gravamineloru sale in corpulu gelatoriu, — aréta cà legelativ'a din 8 s'a insielatu in credinti'a sa, d'a poté agiarisá natiunalitàtile nemagiare, càci liber- atea si democrati'a nu actionédia nivelandu, asecura fia-carei natiunalitàti o desvoltare usonante cu proprietàtile si aplecàrile ei aturali, carea deci trebue sè duca Ungaria la formarea unu statu eschisivu ma- iaru, ci la ce-va naturale, la formarea deca a unui statu de nationalitàti aliate, o Elvetia orientale. Pentru ajungerea estei tiente naturali, scósa din relatiunile in- rne ale Ungariei, si pentru desvoltarea inter- ai liniscita a Ungariei — condamnandu olitu orbi'a unor'a d'a identificá natiunea agiara cu statulu Ungaria — cere aliarea uturoru natiunalitàtiloru, ne-impunendu- nemagiariloru cu forti'a o cultura spe- ale magiara, ci spriginindu-se cultivarea peciale a fia-carei natiunalitàti dupa cerintiele insusietàtile proprie ei, si apoi proclamarea deveratului principiu democraticu: *sufra- iulu universale*. Dlu Politu intóna apoi, cà lesì pactulu din 1867 asecura superiori- atea elementului magiaru in Ungaria, si de tunci prin conservatismu se scremu domnii agiari a pune stavila miscàriloru nationali, to- si elementului magiaru nu i va succede a for- á din Ungaria o Magiaría mare, si nca cu utoriulu aliatiloru de la Viena séu de aiurea fora de Ungaria; càci atari aliati tienu cu agiarii numai pana nu se sentu destulu de ri pentru a se scuturá de ei, dupa cum réta chiar cele de curendu petrecute in inisteriulu comunu de la Viena. Acì se pro- ncia pentru proieptulu de resolutiune a lui *Mocsáry*.

La proieptulu de resolutiune alu comi- nii centrali observa Politu, cà confusiunea rcuriloru eleptorali in granitia e mai mare decâtu in Ardealu, alegendu-se une locuri te unu deputatu dupa 34 mii, ér in altele upa 108 mii de suflete.

Nainte de a inchieiá, dlu Politu de- ustra, cà proieptulu de sub intrebare e o spada doue ascucite. Acù este indreptatu contra tiunalitàtiloru nemagiare, dupa cum accen- ú sì dlu min. de interne, si in câtu-va contra pusetiunii; mane inse — fiindu póte cu totii unu Reichsrath la Viena — va taiá sì pre agiari. De aceea strigà dlu Politu: dloru agiari! elu este unu „hodie mihi, cras tibi!"

In urma, constatandu faptulu, cà Un- aria este la pragulu fortunosu a deslegàrii stiunii orientali, carea va decide sì asupra rtii Ungariei, dice dloru magiari: Noi, de- ocratii fideli, — intre cari intielegu nu nu- ai pre nationalitàtile nemagiare, ci sì pe agiarii, cari vreu ca Ungaria sè fie unu atu liberu si democraticu — noi credemu vom scapá tier'a din acea fortuna si o vom atuí-o; ér vóue, celoru ce stati facia cu ene, ve dicu cà cu noi ve veti telní la Phi- ppi, candu va fi pre tapetu deslegarea ace- i cestiuni!

St. Pisuth pledédia atâtu pentru novela u sì pentru proieptulu de resolutiune a misiunii centrali.

I. Schwarz recunósce, cà magiarii vor é a pactá cu generatiunea tenera dintre tiunalitàti si cà trebue sè se aliedie singuru acestea, ca sè scape tier'a de prepastia; a inse pre Politu sè-si splice amenintiarea, ne vom vedé la Philippi.

Dupa acestea combate sufragiulu uni- rsale, cere votare secreta si impartirea mai trivita a cercuriloru eleptorali, càci ce su mai mare póte fi, dice Schwarz, decâtu face pre cine-va, ca sè calatorésca 8—10 le, ca sè-si eserciedie dreptulu constitutio- le.

Primindu proieptulu ca base la desba- terea speciale, face propunerea, ca pentru a delaturá multele confusiuni, ce se ivescu la constatarea calificatiunii de alegere, sè se avisedie regimulu sè presente câtu de cu- rundu o lege despre incolatu, resp. despre conditiunile cari se receru pentru ajungerea dreptului de cetatianu.

M. Politu dechiara cà prin spresiunea „Ne vom vedé la Philippi," a facutu alu- siune la luptele comune a Magiariloru cu Ser- bii contra Turciloru; de asi cità acést'a in le- gatura cu imputarea de nerecunoscintia fa- cuta de Iuliu Caesare lui Brutu, si cà elu crede cà magiarii voru avé lipsa de Serbi la deslegarea acestei cestiuni si doresce ca sè fia impreuna atunci ca amici.

Siedinti'a se inchieia la 2 óre d. m.

In *siedinti'a de veneri, 3 iuliu n. a. c.*, sub conducerea vpresied. *C. Torma*, dupa cele formali, se dechiara de autentica tu definitiv- mente *I. Popoviciu - Dessenu*, deputatulu alesu in cerculu Radnei.

E. Huszár interpela pre min de interne, cà are prospepte sè se discute novel'a elepto- rale inca estu-anu sì de tabl'a magnatiloru, ca asia sè devina lege si sè se póta finí lucràrile pregatitórie pentru alegerile viitórie inca es- tu-anu, càci altu-feliu ar fi unu lucru fora socotéla prelungirea sessiunii presenti acù candu sunt cele mai multe ocupatiuni eco- nomice.

Min. respunde, cà si-va dá tóta nisu- inti'a, ca sè se póta essecutá lucràrile prega- titórie inca estu-tempu.

Se ia spre sciintia.

Urma ordinea de di: *continuarea desba- terii generali asupra novelei eleptorali.*

V. Solymossy pledédia pentru proieptulu de resolutiune alu lui *Irányi*, càci proieptulu din discusiune nu corespunde referintieloru presenti ale tierei, despoiandu o multime de cetatieni de dreptulu de alegere, si càci este inca tempu pentru presentarea unui-a mai bunu.

C. Tisza, premitiendu, cà elu ar fi vorbitu fórte scurtu, daca nu s'ar fi presentatu atâtea proiepte de resolutiune si daca nu l'ar constrige sè vorbésca mai multu enunciatiunile de ieri ale deputatului Politu — respinge apoi insinuatiu- nea, cà regimulu ar fi presentatu numai o novela — si nu o lege eleptorale de sene statatoria — din acea caus'a, cà la acést'a s'ar fi invoitu, prin pactàri, partitele si resp. con- ducetorii ataroru partite.

Dupa acestea lovesce in dorinti'a deput. A. Beöthy, sustienendu cà nu este de lipsa aperarea privilegieloru — firesce pentru a sustiené supremati'a magiara asupra celoru alalte natiunalitàti ale Ungarie — ci trebue numai, ca principiulu democratocu sè fie sucitu si resucitu asiá càtu sè nu periclitedie.

La proieptulu de resolutiune alu lui *I. Schwarz* doresce ca legea de incolatu sè se creiedie inca nainte de compunerea definitiva a primeloru liste de alegetori, ca sè nu se temple nedreptatea d'a se investí cu dreptulu de alegere unii ne'ndreptatiti si sè se des- póia de acest'a altii indreptatiti. — Proiep- tulu de resolutiune, — in urm'a caruia dis- pusetiunile despre pedepse pentru abusu- rile de la alegeri — ar fi a se insirá in o lege, ce sè dispuna pedepse asupra tuturoru abusu- riloru de la ori ce alegere, — acelu proieptu lu-respinge *Tisza* din caus'a, cà atunci nu s'ar potea pedepsí abusurile la alegerile viitorie, de-óra-ce e sub intrebare, cà poté-se-va creá pana atunci atare lege.

Incepe apoi a combate proieptulu de resolutiune alu lui *Mocsary*, carele cerù pre- sentarea unei legi eleptorali pre basea votu- lui universale, cu votare secreta si dupa co- mune, facendu-se totu o data o impartire sis- temateca de cercuri eleptorali. — Tisza sus- tiene, cà dreptulu de alegere nu este eflusulu stârii naturali a omului, ci este eflusulu im- prejuràrii, cà omulu traiesce in statu. De aceea crede Tisza, cà de acestu dreptu insemnatu potu sè se bucure numai acei cetatieni, cari sunt calificati spre acést'a prin cultura, nedepen- dintia si convingere consciintiósa patriotica, càci altu-feliu sufragiulu universale devine periculosu pentru libertate. Acì apoi se incérca, prin apucaturi sofistice, a refrange argumen- tele lui Mocsary si Irany, cari sustienura — prin esemple din istoría parlamentarismului, binecuventarea si indreptatirea sufragiului unniversale.

Mai combatù, inse fórte nepotintiosu, din proieptulu lui Mocsáry sì cerintiele de votare secreta si dupa comune. Votarea se- creta o tiene de periculósa, pentru cà nu es- chide totalmente (!) corumperea, si pentru cà are influintia stricatiósa asupra formàrii de caraptere, de óra-ce cei-ce stau in legaturi de aternare, trebue sè promita cà vor votá cu aceia de la cari aterna, ér in ur- na potu sè arunce votulu loru dupa consci- intia — contra acelui-a, — prin ce se dedau a nu-si tiené cuventulu. Ér votarea dupa co- mune crede Tisza, cà va produce multime de batai si macelariri.

In urma nu se invoiesce nici cu acea cerintia a proieptului Mocsary-anu, carea pretinde o impartire sistemateca peste totu a cercuriloru eleptorali; càci Tisza voiesce sè dee multoru elemente ale societàtii prerogatiu- ve facia de poporulu tieranu si asiá nu vrea, ca cercurile sè fie impartite nici dupa o me- sura de teritoriu, nici dupa alt'a de numeru.

Cu acestea trece la vorbirea deputatu- lui Politu. Tisza incepe dela citatulu din ur- ma alu lui Politu si — sprimendu-si parerea de reu, cà se produse citatulu in limb'a germa- na, constata cà dechiaratiunea lui Politu, — la provocàrile ce i se feceru d'a-si spli- cá citatulu, — o mai vatemaoria, de câtu insa-si prim'a amenintiare. Dechiarandu-se, cà nu póte pricepe legatur'a dintre citatu si splicatiunea ulteriore a acestui-a, cu tota furi'a ce carapterisédía pre celu ce n'are dreptu si se sentiesce vinovatu — rac- nindu striga lui Politu, cà sufletulu seu patrioticu tremura de manía, candu aude atari amenintiàri, inse nici pe elu nici pe alti ma- giarii nu ii baga nici candu intr'unu cornu de capra.

Acì si-splica Tisza insu-si citatulu. Elu tiene, cà intelnirea la Philippi a fost, si cà resultatulu ei a fost subjugarea nu nu- mai a magiariloru, ci sì a tuturoru nati- unalitàtiloru nemagiare si portarea impre- una a unui jugu strainu pana atunci, pana candu nu l'au scuturatu acest'a numai ma- giarii singuri! Voindu apoi a combate asertiu- nea lui Politu, cà novel'a e indreptata contra natiunalitàtiloru, ataca pre acei magiari, cari spriginescu chiar si in parlamentu indrepta- tirea ataroru agitatiuni natiunali, periculóse atâtu cu privire la cetatienii Ungariei, câtu si mai stricatióse magiariloru naintea Eu- ropei.

Sustiene apoi, cà a incercá despoterirea asertiunii, cà pe basea democratiei, in o tiéra poliglota, se póte formá numai unu statu de natiunalitàti, si nici candu a unei natiunali- tàti, si de acì cà Ungaria nu póte sè esiste ca statu magiaru, ci numai ca o Elvetie orien- tale, — a incercá despoterirea acestei aser- tiuni a lui Politu, Tisza crede cà ar insemná a demustrá essistinti'a sórelui, de óra-ce acì e essemplulu in statulu poliglotu alu Americei si alu Ungariei! —

Imputa apoi natiunalitàtiloru si le acusa cà s'au aliatu cu reactiunea contra magiarului lup- tatoriu pentru libertate, si cà acést'a fu caus'a de ne telniramu la Philippi. Daca natiunalitàtile nemagiare se vor mai aliá cu rectiunea din Viena contra liberalului magiaru: atunci crede Tisza, cà érasi ne vom telní la Philippi, si póte cà cu totii vom fi injugati, portandu sarcin'a pana vor aruncá-o érasi numai ma- giarii!!

Dupa acestea, cu nerusinarea, trece a com- bate pe Politu in asertiunea sa, cà adoca de la 67 magiarii s'au aliatu cu reactiunea din Viena, pentru a magiarisá natiunalitàtile nemagiare. Amintesce deci T., fora a se sfií, cà legelatiunea magiara, dela 67 pana adi, a adusu o mul- time de legi favoritórie natiunalitàtiloru nemagiare si cà acestea nici candu nu respirara asiá liberu, ca sub domní'a magiara; a face mai mari concesiuni inse, Tisza tiene cà ar fi periculosu, ba inca amenintia, cà — daca natiunalitàtile vor totu cere drepturi — ne'n- destulindu-se cu ce au capetatu — elu nu stà bunu, cà dóra legelatiunea magiara nu va fi silita sè apuce o direptiune mai apesatória pen- tru nemagiari.

Tisza dà dreptu lui Politu, cà Magiarii n'au d'a-si cautá poterile afora de Ungaria; inse aliandu-se cu poteri straine, Tisza tiene cà nu e periculosu pentru magiari, ba crede cà e fórte avantagiosu. — Recunósce Tisza si aceea, cà legelatiunea magiara din 48 a gresitu, candu a crediutu, cà va poté con- opí natiunalitàtile nemagiare in caldarea magiarismului, dar elu spera cà legelatiunea din 67 nu are politica gresita.

La admonitiunea lui Politu, cà novel'a e spada cu doue ascucite, si cà adi e contra nemagiariloru, ór mane póte sè fie sì contra magiariloru, — Tisza ne spune, cà sè nu aiba grige de aceea nemagiarii, càci atunci-a vor scí magiarii ce au de facutu, si cà dlu Politu atun- cia póte nu numai sè-si finésca, dar sè-si tiena intregi discursurile totu in limb'a germana.

In fine, sustienendu Tisza, cà maiorita- tea parlamentului vighiédia asupra intereselo- ru patriei, face apelulu cà sè nu se lase in- fricata de nici o amenintiare, ci sè purcéda pe calea apucata, facendu dreptate casì pana acì, càci amenintiàri, ca cea de ieri, nu sunt re- sunetulu milioneloru de nemagiari din acésta tiéra.

Primesce novel'a ca base la desbaterea speciale.

Se suspinde siedinti'a pre cinci mi- nute. —

A. Csiky, redeschidiendu-se siedintia, vorbesce contra novelei.

A. Pulszky pledédia pre langa novela, càci prin votulu universale ar capetá in Un- garia pré mare influintia elementele nema- giare, cari au tendintie destructive facia de statulu magiaru si atunci ar fi siliti magiarii a ascultá mai multe vorbiri de calibrulu ce- lei a lui Politu.

A Gubody vorbesce contra novelei, cu ce siedinti'a se inchieia.

In *siedinti'a de sambata, 4 iuliu n. a. c.* sub conducerea vpresiedintelui *C. Torma*, du- pa cele formali, se presenta petitiuni — ce se transmitu comisiunii petitionarie — se facu apoi unele interpelatiuui de interesu secundariu si se statoresce, in urm'a unei discusiuni fór- te tumultuóse, ca pana la finirea desbaterii generali asupra novelei eleptorali, sè se tienu siedintiele de la 10 óre a. m. pana la 3 dupa amédi, precum sì cà siedintia sè se tiena si mane, domineca in 5 l. c.

Urma ordinea de di: referad'a asupra petitiuniloru din seri'a a 48.

Petiunile se resolvu connforme propu- neriloru comisiunii petitionarie, afara de ul- tim'a, a jidaniloru ortodossi din Ungaria si Ardealu, cari ceru sè se respinga raportulu min. de culte, relativu la fondulu scolastecu jidovescu.

Acésta petitiune dede ansa la o discu- siune indelungata.

Min. *Trefort* sustiene cà raportulu seu este basatu pre dreptu si cà este resultatulu unui studiu profundu si indelungatu si combinatu din opiniunile multoru bar- bati specialisti competinti; de aceea pre basea acestui raportu, fiindu elu fórte voluminosu, face urmatoriulu proieptu de resolutiune: On. casa ia spre sciintia rap. ministrului de culte, relativu la fondulu sco- lastecu jidovescu, in urm'a carui raportu fondulu remane ne'mpartitu, ér din interese sè se sustiena seminariulu de invetiatori, sè se acopera spesele eleviloru jidovi, primiti in institutulu surdo-mutiloru si a orbiloru, si sè se infiinticdie unu seminariu pentru crescerea de rabbini; cu sum'a restante din interese sè se subventionedie apoi eschisivu scólele elementa- rie ale jidaniloru ortodosi.

Min. espune, cà conforme intentiunii fundatorelui acestu fodu nu se póte impartí intre jidanii neoliti sì ortodosi, ér infiintiarea unui seminariu pentru crescerea de rabbini cu semtiemente patriotice e cu atâtu mai sentieta, cu câtu jidanii ortodosi si-aducu atari rabbini din Polonia, cari-su apoi animici pro- nunciati a totu progresulu si a cultivàrii, ér neolitii si-ii aducu din Germania, ce inca nu e favoritoriu pentru Ungaria. De aci se róga a-i se primí proieptulu de resolutiune.

E. Zsedenyi, facendu istorí'a acestui fondu si demustrandu, cà proieptulu de resolutiune alu min. lovesce si nimicesce libertatea religiósa — propune, ca min. sè fie avisatu sè cerce complanare pacifica, in acésta afacere, intre neolitii si ortodossi; ér nepotendu, sè-ii avise- die la judecatoría.

Vorbira inca câti-va oratori, parte pentru proieptulu ministrului, parte pentru a lui Zsedényi, ér in fine, dupa dispute infocate, se decide, ca discusiunea asupra acestei cestiuni sè se continue mane.

Siedinti'a se redica la 2½ óre d. m. —

Caransebesiu, in 3 iuliu n. 1874.

(*Serbare de suvenire*) In 16 iuniu v s'a serbatu parastasulu anuale pentru fericitulu si neuitatulu Arhiepiscopu si Metropolitu *Andreiu Siaguna*, celebrandu-se de dlu protopresb. si duoi parochi ai locului s. liturgia, sub decurgerea càreia se pomenì reposatulu nu numai la locurile indatinate, ci si la esirea cu ss. daruri de càtra toti 3 preotii.

La finea liturgiei, Présanti'a Sa dlu Episcopu *Popasu*, cu asistenti'a intregei preotimi din locu, incepù functiunea parastasului, intre centàrile melódiose ale clericiloru, cari de la inceputu urmara a stórce lacreme de doliu, mai a nume din ochii dameloru nóstre apretiuitóre de barbatii natiunei, de barbatii cei rari in vertuti!

Semtiulu de dorere dupa acestu mare archipastoriu se marì sì mai tare in urm'a cuventarii rostite de Ilustritatea Sa Dlu Episcopu, candu cu conoscut'a-i elocintia amintì de multele merite ale defunctului, pre cari si-le-a castigatu facia de cei mai mari ai tierei — prin loial'a si intielépt'a sa pasire, preum de asemenea sì la natiunea si in biseric'a romana resariténa prin nenumerate faceri de bine, si specialminte prin immultirea càrtiloru celoru folositórie, ca cari nime pana acì dintre prelatii romani nu a mai scrisu pentru luminarea preotimei si a poporului romanu! Tóte animile erau petrunse si miscate, ce invederatu se manifestà, candu i s'a adusu celu din urma cantecu: *„In veci pomenirea lui!“*

Afara de publiculu indatinatu, a mai participatu la acestu parastasu representanti'a comunala cu dlu primariu in frunte, domnii dela tribunalu si dela comitatu, tenerimea gimnasiala cu domnii profesori, precum si inteligintia romana numerósa.

Este credu — bine a luá conosciintia, màcar càtu de pre scurtu, despre atari manifestatiuni, pentru ca — sè incete gurele inamice romaniloru, a totu face sè créda lumea, cum ca — Romanulu este nemultiamitoriu!

Adeverulu e, cà — *Romanulu pré pre pucini are, pre cari dupa faptele lori ii afla demni de reconoscintia*, càci — pre vorbe si promisiuni mari, elu patitulu de elu, nu dà nemic'a! dar — daca Romanulu o data se convinge despre adeveratulu meritu nationale, apoi — reconosciinti'a lui este eterna si sì nemarginita! — *A . . . . . .*

B. Ineu, in 1. iuliu 1874.

Onorabile Redactiune! In reportulu publicatu despre, adunarea generale a Asociatiunei din Aradu, in nrulu 43 alu pretiuitei *Albine*, obvinu dóue eroi relative la persóna mea, cari trebuescu coreso.*) Anume in acelu reportu se dice, cà asiu fi vorbitu contra Asociatiunei,**) ce nu este adeveru, de óra-ce am vorbitu numai in contra procedurei *Directiunei*, relativminte la incassarea taceseloru. Se dice mai de parte, cà eu asi fi absentatu dela siedintiele directiunei.***) Contra acestei assertiuni este destulu sè me provocu la protocólele din 1871, din cari va fi pré evidente, cà amu fostu celu mai punctuale in a me presentá.

Mi-se ascrie mai departe tendenti'a d'a atacá pre Dlu I. Popoviciu Desseanu, ce eu n'amu avutu de feliu; de óra-ce n'amu amentitu neci una persóna, pana ce mie pe nedreptu mi s'au facutu ofensele cele mai grave. —Càtu despre lipsirea raportului meu, e destulu a amintí, cà neci astadi n'am primitu scrisorile pe bas'a carora mi-asi poté face reportulu.

*) Desì erorile nu sunt nici ale Albinei, nici ale reportoriului, ci sunt genuinitatea adeverului intemplatu, care — numai s'a indegetatu linu in fói'a nóstra, totusi, fiindu cà ni se cere, éta publicàmu—*rectificarea*, màcar cà n'o tisnemu de rectificare, ci *numai* de o pucina splicare a celoru intemplate in adunarea generale. *Red.*

) Acést'a nu se dice in *„Albina,“* ci se amintesce espresminte de — *„niscari atacuri cam pré temerari in contra* **Directiunei, *resp. in contra Vicedirectorelui Desseanulu.“* Suntem covinsi, cà din multimea ce a fost de facia — nu se va gasì — afara de dlu I. P. — altu sufletu de omu, care sè nege cà a fost asiá — *minimum.* *Red.*

***) Nici acést'a nu se dice asiá, ci se repórta cà *„i s'a obiectatu.“* Purulu adeveru e cà — i s'a óbiectatu. — *Red.*

Ve rogu sa binevoiti a dá locu acestei scurte rectificàri. *Ios. Popoviciu* mp.
fiscu alu Asociatiunei.

Teregova, in fostulu conf. mil. ban. in iun. 1874.

Comun'a nóstra a fostu pana acuma adese-ori mangaiata prin domnulu Petru *Grosavescu*, comerciante din locu; càci densulu ca membru alu comitetului parochialu au donatu pe sém'a santei bisericie de aici insemnate daruri, si ca privighiatoriu alu scolei, asemenea a sacrificatu pentru prosperarea tinerimei fórte multu. —

In celu mai nou timpu biseric'a nóstra de o data se vediù in frumsetiata cu unu daru atâtu de insemnatu, adusu din partea mentionatului domnu, incâtu crestinii de aici nu potu trece cu vederea ca sè nu aduca acést'a la cunosciinti'a publica.

Adeca domnulu *Grozavescu* din marea iubire ce o posiede càtra sant'a biserica si credintiosulu ei poporu, sacrificà pe sém'a ei o *cerime* in pretiu de 250 fl. v. a. — Deci comun'a intréga pentru acestu mare daru si-tiene de cea mai sacra detorintia, atâtu densului càtu si gratiósei sale dómne *Milea*, a-le aduce cea maí ferbinte multiamíta publica, rogandu pre tatalu celu de susu, carele ii-a binecuventatu si pusu in positiunea d'a poté ajutá ca sè li tiena viéti'a in fericire nestramutata se le inmultiésca averea, amesuratu alipirei ce o posiedu catra Domdieu, sant'a biserica, si natiune! *Nestoru Brinzeiu* mp.
doc. ca notariu alu comit. par.

Varietati.

(„Osten,“) foia politica septemanale, uniculu organu pentru *Slavi* si pentru *Romani*, ce apare in Viena in limb'a germana si se lupta cu resolutiune pentru egalitatea tuturoru poporaloru Austrei si pentru emancipatiunea Crestiniloru din oriente. Acesta fóia, ce in alu 7-ea anu a vietii sale a ajunsu dejá a se respandí in 8400 de essemplaria, din care causa este sì fórte potrivita pentru insertiunii, — costà pe *unu patrariu* de anu numai 1 fl. 50 cr. v. a. si se póte aboná prin asemnate postali la administratiunea sa, sub titlulu: *Administration des* **„Osten,“** *Wien*, IX. Bezirk, Dietrichsteingasse nr. 8. —

† (*Necrologu.*) **Arseniu Demetroviciu,** fost negutiatoriu in Pesta, dupa cum ni anuncia insciintiarea numerósei familie, in 1 iuliu nou, dupa unu morbu mai indelungatu — reposà intru Domnulu in *Santu-Anna-vechia*, comitatulu Aradului, unde se retrasese langa famili'a cumnatului seu *Alessiu Popoviciu*, advocatu; ér inmormentarea avù locu in cimiteriulu romanu gr. or. de acolo in 3 iuliu n.

Sè-i fie tierin'a usióra!

卐 (*Multiamita si reconosciintia publica*) se sprime multu onoratului d. *Teodoru Papu* de *Chechesiu*, proprietariu mare si fost inspectore alu scoleloru confesiunali din Cerculu Secasiu in Banatu, carele in acésta calitate cu cea mai mare ingrigire si stàruintia s'a portatu facia de trebuintiele scolari, ér la retragerea sa, n'a lipsitu in adioulu seu a svatuí cu tóta caldur'a sufletului seu pre invetiatori si pre poporu, sè-si aduca a minte cà, scól'a si numai scól'a este chiamata sì calificata de a ni salvá de seracía si de pericle si de a ne redicá la culmea desvoltàrii si perfectiunei! —

(Gramatic'a Latina,) *teoretica-practica*, cu Vocabulariu latino-romanu si romano-latinu si de nume proprie. Partea *I. Formele regulate* pentru clas'a I. gimnasiala de *Ionu Cornelìu Tacitu*, profesoru in gimnasiulu romanu gr. or. din Brasiovu. Editiunea prima Brasiovu, tipografi'a Römer si Kamner, 1874. Pretiulu 1 fl. 50. Se trage dela d. auctoru. *„Gazetta Trans.“* face acestui opu — pre care noi tocmai lu-primiramu, fora sè ajungemu a-lu esaminá urmatóri'a recomendatiune:

Opulu acest'a dedicatu fericitului fostu profesoru aici *Vasilie Oroianu*, in semnu de pia reconoscientia, face onóre dlui actore; elu e fórte practicu si metodicu in tóta tiesatur'a lui! e provediutu si cu vocabulariu deajunsu, incâtu potemu gratulá incepetoriloru gimnasisti romani din classea I. si II. cà au castigatu in opulu acest'a unu firu conducatoriu si feritoriu de erori, atâtu in invetiarea formeloru, càtu si in essercitiulu practicu alu folosirei loru, ma chiar si in pronunciarea prosodica. Dlu auctoru are mare meritu pentru adjustarea acésta metodica, si lu-rogàmu in favórea tenerimei, ca sè continue si cu esceptiunile si cu sintasea intocma. —

(Dare de directiune.) Ér ni venira rogàri — si inca atâtu din Bucovina, anume de la *Manastirea Putna*, càtu si din fostulu confiniu militare romanu banaticu, in privinti'a *Cuventariloru bisericesci* ale dlui *Papiu* din Gherla, pre cari le anunciaramu in nrulu 44 alu Albinei. Aceste rogàri se basédia pre supunerea, cumca acele Cuventàri se afla depuse la Redactiunea nóstra spre vendiare. Deci venimu a deslucí, cumca nu este asiá, si cumca „Albina“ nici póte sè primésca comande séu insarcinàri in acésta privintia, ci Domnii cari dorescu a-si procurá laudat'a carte, au a se adresá de adreptulu càtra dlu autore la *Gherla* (pre unguría: *Szamosujvár*,) in Transilvanía. —

(*Erori de tipariu.*) Unu domnu corespundinte se ofere sè ni compuna unu tablou — *„fórte siodu“* de erori de tipariu, ce presenta unele foi ale nóstre in mai fie-care nru alu loru. Noi, cari—cu multu necasu vedemu ale nóstre proprie erorí d'asta calitate, nu dorimu a face ridicole pre ale altor'a. Ce sè se mire cineva de astfeliu de erori, adesea intr'adeveru fórte curióse — la noi, cari n'avemu culegetori decâtu mai totu omeni fora nici o conosciintia de limb'a romana; ce sè se mire, séu chiar sè *rida* cine-va de noi, candu in foile — tocmai cele mai mari — din *Bucuresci*, ma chiar si aici la noi in foile magiare si germane, atari aparitiuni nu sunt nici rare, nici mai pucinu curióse. Éta citàmu dóue casuri, din dóue — cele mai mari foi, citàmu — buna óra, cum in *Romanulu* se dice —*„Ursulu Vienei“*, in locu de — *cursulu Vienei*, adeca *cursulu bursei de Viena*; asiá mai departe in nrulu 115 alu *Pressei* d. Bucuresci, se dice *„asassinarea de reclamatiuni,“* adeca uciderea pe furisiu a reclamatiuniloru in locu de —*„essaminarea“* loru! etc. etc. Cu unu cuventu, in acésta privintia sè nu judecàmu, ca sè nu fimu judecate! —

(*Furtune, pluoi neprasnice si grindina ne pomenita,*) ni se anuncia de prin tóte pàrtile, si — dorere, tocmai de prin acelea mai vertosu, de unde ni se impartasì spre bucurí'a cea mai mare pentru admirabil'a stare a campiloru si semenatureloru! Dar — nu numai la noi, in acésta tiera, ci maní'a ceriulu se vérsa cu abundantia de asemenea si in strainatate, ba, precandu pana mai ieri-alalta-ieri reportrrile de prin foi. despre *Romania*, nu sciù sè ni spuna decâtu laude peste laude pentru recolt'a, ce promiteau campiele ei, astadi foile din Bucuresci, cu *„Monitorulu oficiale“* in frunte, repórta despre unu lungu siru de calamitàti si daune din caus'a greleloru pluoi si a cumplitei prindine. Asiá anume se scrie, cà in 6/18 iuniu o mare parte a districtului *Némtiu* in Moldova, a fost cercetatu d'o grindina straordenaria, care a nimicitu recoltele totalminte!

⁂ **Societatea de lectura „Iulia“** a junimei universitarie din Clusiu, finindu-si desbaterea statuteloru sale provisorie, le va tramite la inaltulu ministeriu spre intarire. Scopulu acestei societàti, ca a ori si càrei alte societàti de lectura, afora de cultivarea sciintieloru si prin acést'a progresarea in cultura, este *desvoltarea spirituale a junimei nóstre*; dela acést'a desvoltare spirituala, speràmu aceea, cà junimea romana universitarie din diverse pàrti ale Transilvaniei si Ungariei unita la olalta prin amicitia si amóre nationala catra patria, sè se prefaca intr'o anima, care intielegendu si semtiendu dorerile natiunei sale in ori sì care tempu, in unire si concordia sè le póta curá, delaturá, si-a aperá natiunea in contra ori càrui obstaculu. — Spre ajungerea acestui scopu societatea a decisu, conformu statuteloru sale provisorie, ca sè tiena in *iuliu* a dóu'a *siedintia publica* impreunata cu jocu, a càrui venitu va cede in folosulu seu. — Societatea nóstra de lectura numai atunci póte fi in atare pusetiune, ca sè-si ajunga scopulu seu santu si salutar, déca inteleginti'a romana din candu in candu o va ajutá cu càte unu opu si-i va imbracsiá cu caldura productiunile sale; pentru aceea are *ondre* a invitá, previe, la acést'a siedintia publica, a sa impreunata cu jocu, intréga inteleginti'a romana. —

Incrediandu-se in simpathi'a, ce o are inteligenti'a romana càtra scopulu seu cel nobilu, crede cà dorinti'a sa nu va fi refusata.

Ioanu Uilacanu, mp.
not. coresp.

Insciintiare:

Dlui *V. Ant*: prenumeratiunea vi s'a insemnatu pon' la 31 octomvre 1874.

Dlui *GG. in C.* S'au spedatu specimente; ér spesele — cu totulu 2 fl. v. a.

Dlui *Zach L*: Din partea nóstra s'a facutu dispositiunea ca sè primesci fora impedecare. —

Dlui *Nic.* in *Cernauti*: Intre imprejurile de facia este greu a prevedé, déca, candu va fi posibilu a publicá. —

Dlui *N. B . . .* in *Sir*: Dupa nóstre insemnàri, 4 fl. au fost pentru restantia. —

Publicatiuni tacsabili.

Concursu.

Pentru invetiatoratulu vacante de scol'a conf. gr. or. rom. din *Soceni*, protopresviteratulu Caransebesiului, se deschide concursu cu terminu de siesse septemani.

Salariulu anualu se cuprinde din 300 fl. v. a. pre langa 2 jugere de livége de clas'a 1ª., cuartiru cuvenitu, curte de economía, gradina de legume 600 stangeni □ si 4 stangeni de lemne pentru caldirea scólei.

Concurentii sè-si provéda petitiunile cu atestatele prescrise de stat, org. si § 13 si de art. de lege 38 din 1868, pana la terminu sè le adresedie sinodului parochialu, spedandu-le acestuia prin Protopresviteratúlu din Caransebes. éra pentru cantare sè se presente in dóua dominece séu serbatori in s. biserica.

Soceni, in 16 iuniu 1874

1—3 *Comitetulu parochialu*, in co'ntielegere cu dlu protteru tractual.

Republicare de concursu.

Pentru parochi'a vacante din *Ciuta* comitatulu Severinului, se republica prin acést'a concursu cu terminu de siesse septemane si cu emolumintele:

Una sessiune de pamentu, cu cuartiru liberu si cu gradina de legumí; in locu de stola si biru 100 fl. v. a.

Conpetentii instruindu-si suplicile conformu ordinatiunei consistoriali de 3/7 maiu 1873, nr. 499 si adresandu-le catra sinodulu parochialu, sè le substérnà protopresviteratului romanu gr. or. din Caransebesiu.

Ciuta in 20 iuniu n. 1874.

1—1 *Comitetulu parochialu* in contielegere cu dlu protopresb. tractualu *Nicolau Andreeviciu.* —

Concursu,

Concediendu-se prin decisiunea consistoriala din 2 maiu 1874 sub nrulu 339 pe defeptuosului preotu *Macsimu Novacoviciu* din *Gherbovetiu*, protopresviteratulu *Mehadiei*, si-luá langa sine unu *capelanu*, pentru acest postu se deschide concursu pana la 14 iuliu a. c. cal. v. in carea din se va tiené alegerea.

Emolumentele suntu a *trei-a parte* din salariu din sesiunea parochiala si din celalte venite parochiali legali.

Cei ce dorescu a ocupá acestu postu, a-si insinuá recursele provediute cu documentele prescrise prin statutulu org. si adresate comitetului parochialu gr. or. rom. din Gherbovetiu, pana la susaretatulu terminu. Pré-onoratului Domnu protopresviteru tractualu *Mihailu Popoviciu* in *Orsiova-vechia.*

Gherbovetiu in 19 maiu 1874.

Comitetulu parochialu gr. or. romanu.

In contielegere cu:

3—3 *Mihailu Popoviciu*, mp.
protopresviteru.

In tipografi'a lui **Emericu Bartalitz.**

Redactoru respundietoriu **Vincentiu Babeu.**